

ORIMATTILAN YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2024-2028

Ympäristövaliokunta

Orimattilan kaupunki

17.1.2024

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	3
1.1.	Valvonnan tavoitteet	4
1.2.	Valvonnan suunnitelmallisuus: valvontasuunnitelman ja -ohjelman laadinta	4
2.	Valvontakohteet	5
2.1.	Ympäristönsuojelulain mukaan lupavelvolliset kohteet	5
2.2.	Ympäristönsuojelulain mukaan yleiset ilmoitusvelvolliset kohteet	6
2.3.	Ympäristönsuojelulain mukaan rekisteröitävät kohteet	6
2.4.	Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot	7
2.4.1.	Tilapäistä melua tai tärinää aiheuttava toimenpide tai tapahtuma	7
2.4.2.	Koeluonteinen toiminta	7
2.4.3.	Poikkeukselliset tilanteet	7
2.4.4.	Jätelain mukaiset rekisteröitävät toiminnot	8
2.5.	Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet	8
2.5.1.	Jätevesien käsittely	8
2.5.2.	Maatalous ja eläinsuojat	9
2.5.3.	Kaupungin ympäristönsuojelumääräykset	9
2.6.	Muut valvottavat kohteet ja toiminnot	9
2.6.1.	Vesihuoltolain mukainen valvonta	9
2.6.2.	Kaavoitus ja maankäyttö	10
2.6.3.	Jätehuolto	10
2.6.4.	Maasto- ja vesiliikennelaki, ulkoilulaki ja luonnonsuojelulaki	12
2.6.5.	Maa-ainestenoton valvonta	13
2.6.6.	Kemikaalilain valvonta	13
2.6.7.	Ilmanlaadun tarkkailu	14
2.6.8.	TUKES:in luvittamien kohteiden valvonta	14
2.6.9.	Hallintopakko ja tutkintapyynnöt	14
2.6.10.	Sovittelu	15
3.	Toimintojen riskinarviointi	15
3.1.	Toimialakohtainen riskinarviointi	15
3.2.	Laitoskohtainen riskinarviointi	15
3.2.1.	Ympäristönsuojelulain mukaiset lupa/ilmoitus/rekisteröintivelvolliset laitokset	15
3.2.2.	Otantamenetelmät	18
4.	Valvonnan toteuttaminen	18

4.1.	Valvontatarkastukset.....	19
4.1.1.	Säännölliset valvontatarkastukset.....	20
4.1.2.	Muut valvontatarkastukset	20
4.2.	Muut valvontatavat	21
4.2.1.	Raporttien ja selvitysten tarkastaminen	21
4.2.2.	Toimenpideraportit ja kunnostussuunnitelmat	21
4.2.3.	Hankeluonteinen valvonta	21
4.3.	Valvonnan maksullisuus	22
5.	Tietojärjestelmät	22
6.	Henkilöstöressurit	22
7.	Koulutus	22
8.	Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus	22
9.	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	23
10.	Viranomaisten välinen yhteistyö	23

1. Johdanto

Orimattilan kaupungin ympäristönsuojelu vastaa ympäristönsuojelun tehtävistä Orimattilan kaupungin alueella. Ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristövaliokunta. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa varten valvontasuunnitelma. Säännös mahdollistaa myös tehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Valvontasuunnitelmaan kootaan tiedot Orimattilan alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa kuvataan valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö.

Orimattilan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvontasuunnitelman laatimisen lisäksi laadittava luvanvaraisten, ilmoitusvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta valvontaohjelma. Valvontaohjelmassa kuvataan tarkemmin tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla. Valvontaohjelma on hallintolain (434/2003) 39 §:n nojalla ei-julkinen asiakirja. Valvontaohjelman osalta ympäristövaliokuntaan viedään yleiset periaatteet (esim. periaatteet riskinarvioinnille) ja yhteenveto suunnitellusta valvonnasta. Toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta. Valvonnasta perittävistä maksuista päätetään ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa.

Valvontasuunnitelma päivitetään jatkossa vähintään valtuustokausittain ja valvontaohjelman yhteenveto vuosittain.

Jätelain (646/2011) 124 §:ssä on säädetty valvontaviranomaisen velvollisuudesta suorittaa toimintojen määräaikaista tarkastuksia. Esimerkiksi laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, on tarkastettava määräajoin. Jätelaki ei toistaiseksi velvoita laatimaan valvontasuunnitelmaa. Tämä Orimattilan valvontasuunnitelma toimii myös jätelain mukaisten toimintojen valvonnan alustavana suunnitelmana.

Jätelain 124 §:ssä ja ympäristönsuojelulain 168 §:ssä säädetty valvonta kattaa vain osan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvista valvontavelvoitteista ja muista velvoitteista. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavelvoitteista ja muista tehtävistä määrätään lisäksi kemikaalilain (599/2013), maa-aineslain (555/1981), maastoliikennelain (1710/1995), vesihuoltolain (119/2001), vesilain (587/2011) ja vesiliikennelain (782/2019) sekä näiden nojalla annettujen asetusten ja määräysten kautta. Myös ympäristönsuojelun yleiseen edistämiseen liittyy erilaisia valvontatehtäviä.

1.1. Valvonnan tavoitteet

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tarkoituksena on varmistaa ympäristönsuojelulain (27.6.2014/527 *Ympäristönsuojelulaki*) tavoitteiden toteutuminen. Näitä tavoitteita ovat mm. ympäristön pilaantumisen ja sen vaaran ehkäiseminen, päästöjen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä pilaantumisesta aiheutuvien haittojen poistaminen ja ympäristövahinkojen torjunta, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen. Lisäksi valvonnan tavoitteena on tukea kestävä kehitystä sekä torjua ilmastonmuutosta. Orimattilan kaupungilla on Olan oma ilmasto-ohjelma ja kaupunki on liittynyt HINKU-kuntiin (hiilineutraalit kunnat). Päijät-Hämeen maakunta on hiilineutraali maakunta. Päijät-Hämeelle ollaan laatimassa omaa vihreän siirtymän ohjelmaa.

Ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan alaisuuteen kuuluu laajasti ympäristönsuojeluun liittyvää lainsäädäntöä ja sen nojalla annettuja määräyksiä. Orimattilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnassa tavoitteena on huolehtia siitä, että ympäristönsuojelun lakisääteiset velvoitteet pystytään täyttämään käytännön toiminnassa.

Valvonnan on oltava laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja riskinarviointiin perustuvaa, tähän liittyy valvontatoiminnan resurssien oikea mitoitus ja tarkastuskohtien priorisointi. Lisäksi viranomaisyhteistyön on oltava sujuvaa valvonnan onnistumiseksi.

Valvontasuunnitelma ei saa olla ristiriidassa Orimattilan pohjaveden suojelusuunnitelma, Orimattilan ilmasto-ohjelman eikä alueellisen jätehuoltosuunnitelman kanssa.

1.2. Valvonnan suunnitelmallisuus: valvontasuunnitelman ja -ohjelman laadinta

Ympäristönsuojelun valvonnasta säädetään *ympäristönsuojelulain* (YSL) 18 luvussa sekä valtioneuvoston asetuksessa ympäristönsuojelusta 5 luvussa (4.9.2014/713; päivitys 449/2015). YSL 168 §:ssä ja *valtioneuvoston asetuksessa ympäristönsuojelusta* 28 §:ssä Orimattilan ympäristönsuojeluviranomaiselta edellytetään, että säännöllistä valvontaa varten laaditaan suunnitelma (**valvontasuunnitelma**). YSL 167 §:ssä todetaan, että valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvonnan tulee myös perustua ympäristöriskien arviointiin. Lisäksi valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot Orimattilan ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on myös tarkistettava säännöllisesti.

Orimattilan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoitusvelvollisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Luvanvaraisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta on laadittava valvontasuunnitelmaa täydentävä ohjelma (**valvontaohjelma**). Valvontaohjelman sisältö määritellään *valtio-*

neuvoston asetuksessa ympäristönsuojelussa 30 §:ssä. Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla. Valvontaohjelma laaditaan valvontasuunnitelmasta erillään käytännön valvontatehtäviä varten.

Orimattilan valvontasuunnitelmaan on koottu nykylainsäädännön edellyttämät valvontatoimet. Suunnitelmassa on määritelty ympäristönsuojelulain edellyttämät luvanvaraisten laitosten valvontaluokat, mikä määrää laitosten tarkastustiheyden. Suunnitelmassa on huomioitu myös muu valvonta, kuten erilaisten ilmoitusten käsittely, lausuntojen antaminen, raporttien ja selvitysten tarkastaminen ja hyväksyminen, toimenpidepyyntöjen käsittely sekä kaupungin asukkaiden ja yritysten neuvonta.

2. Valvontakohteet

Orimattilan kaupungin alueella sijaitsevat, säännöllisen valvonnan alla olevat toiminnot on jaoteltu

- ympäristölupavelvollisiin
- ilmoitusvelvollisiin
- rekisteröitäviin
- ympäristönsuojelulain ja muun ympäristölainsäädännön mukaisiin valvontakohteisiin.

Kertaluonteisia toimintoja ovat mm. jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa, tilapäinen melu ja täriinä, koeluonteinen toiminta, poikkeukselliset tilanteet sekä pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen.

2.1. Ympäristönsuojelulain mukaan lupavelvolliset kohteet

Eri toimintojen luvanvaraisuudesta on säädetty *ympäristönsuojelulaissa (27.6.2014/527)* ja *valtioneuvoston asetuksessa ympäristönsuojelusta 4.9.2014/713*. *Ympäristönsuojelulain 27 §:n* mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa. Ympäristöluvallisista direktiivilaitoksista on oma taulukkonsa ja muista ympäristöluvallisista toiminnoista omansa. Ympäristölupa on lisäksi oltava toimintaan, josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista (ei vesilain mukaan luvanvarainen); jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain mukaisen noron pilaantumista; toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua *eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:ssä* tarkoitettua kohtuutonta räsytystä. *Ympäristönsuojelulain 28 §:ssä* tarkennetaan toimintojen luvanvaraisuutta pohjavesialueilla. Ympäristönsuojelulaki 115a§ liite 4. Ympäristönsuojelulain 30 §:ssä on kerrottu rekisteröitävän toiminnan luvanvaraisuudesta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvien toimintojen lupa-asiat käyvät ilmi *valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta 2 §:stä*.

Orimattilassa kunnalle kuuluvasta valvonnasta vastaa Orimattilan ympäristönsuojeluviranomainen eli Orimattilan ympäristövaliokunta, joka käyttää ympäristönsuojelun yleisen edun mukaista puhevaltaa tämän lain mukaisessa päätöksenteossa (*YSL 22§*). Toinen yleinen valvontaviranomainen Orimattilassa on Hämeen ELY-keskus (*YSL 23§*). Muita *ympäristönsuojelulain 24 §:ssä* mainittuja valvontaviranomaisia ovat turvallisuus- ja kemikaalivirasto, kuluttajaturvallisuuslaissa tarkoitetut valvontaviranomaiset, työsuojeluviranomaiset, kunnan terveydensuojeluviranomaiset sekä elintarvikevalvontaviranomaiset, tulli ja rajavartiolaitos. Ympäristörikosasioissa tehdään yhteistyötä poliisiviranomaisen kanssa. Lisäksi

kohteiden luvituksen aikana ympäristönsuojeluviranomainen varaa lausunnonantomahdollisuuden mu-seovirastolle ja pelastustoimen viranomaiselle

Orimattilassa oli 31.12.2023 noin 50 toiminnassa olevaa lupavelvollista, säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvaa laitosta tai toimintoa, joiden osalta toimivaltainen lupa- ja valvontaviranomainen on Orimattilan ympäristövaliokunta. Rekisteröityjä laitoksia on muutamia. Pääosan säännöllisen valvonnan valvontakohteista muodostavat eläinsuojat, maa- tai kalliokiviaineksen otto, jätteiden ammattimainen tai laitostmainen käsittely sekä pohjavesialueilla olevat jakeluasemat.

Orimattilan alueella on myös kohteita, joiden toimivaltainen lupaviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Näiden kohteiden ensisijainen valvontavastuu on Hämeen ELY-keskuksella.

2.2. Ympäristönsuojelulain mukaan yleiset ilmoitusvelvolliset kohteet

Ympäristönsuojelulain mukainen yleinen ilmoitusmenettely on lupamenettelyn kaltainen menettely, joka koskee tiettyjä, vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. [Ympäristönsuojelulain \(527/2014\)](#) mukainen uusi yleinen ilmoitusmenettely tuli voimaan 1.2.2019. Toiminnan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä ja ilmoituksenvaraiset toiminnot on lueteltu lain liitteessä 4. Ilmoitusvelvollisuus koskee suurta osaa eläinsuojia (Valtioneuvosto on antanut [asetuksen ilmoituksenvaraisista eläinsuojista \(138/2019\)](#), jota sovelletaan sellaisten eläinsuojien rakentamiseen, laajentamiseen ja toimintaan, joista tehdään ilmoitus), kemikaalivarastoja, elintarviketeollisuuden laitoksia, sahoja ja liikennevarikkoja sekä vähäisiä ampumaratoja.

Uuteen ilmoitusmenettelyyn siirtyviä toimintoja koskeva asia tulee viranomaisessa vireille lupahakemuksen sijaan ilmoituksella. Toiminnanharjoittajan on jätettävä ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle 120 päivää ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Ilmoituksen tulee olla mahdollisimman täydellisesti täytetty. Ilmoitusta voi täydentää vain yhden kerran, ja mikäli ilmoitus ei täydentämisen jälkeen sisällä tarpeellisia tietoja, viranomainen voi jättää ilmoituksen käsittelemättä eikä toimintaa saa aloittaa.

Jos aiemmin ympäristöluvanvarainen toiminta on siirretty ilmoitusmenettelyyn, toiminnan ympäristölupa jää sellaisenaan voimaan. Jos lupaa on tarpeen muuttaa toiminnan olennaisen muutoksen perusteella tai YSL:n 89 §:ssä säädetystä syystä, muutoksesta on jätettävä ilmoitus ja asiassa annettava ilmoituspäätös korvaa muutosta koskevilta osin voimassa olevan ympäristöluvan.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (Orimattilan kaupungin ympäristövaliokunta) on toimivaltainen viranomainen lähes kaikkien ilmoituksenvaraisten toimintojen osalta. Aluehallintovirasto käsittelee ilmoitukset ainoastaan suurempien kemikaalivarastojen (varastointitilavuus 1 000 m³ – 50 000 m³) ja pienimuotoisen koneellisen kullankaivuun osalta. Viranomainen antaa valituskelpoisen päätöksen ilmoituksen perusteella. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Orimattilassa ei ole vielä käsitelty yhtään ilmoitusvelvollista kohdetta.

2.3. Ympäristönsuojelulain mukaan rekisteröitävät kohteet

Rekisteröitäviä toimintoja ovat ympäristönsuojelulain liitteessä 2 mainitut polttoaineteholtaan alle 50 MW:n energiantuotantolaitokset, nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, asfalttiasemat, kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat, orgaanisia liuottimia käyttävät toiminnot ja kemialliset pesulat.

Rekisteröitävän toiminnan on noudatettava toimialakohtaisessa asetuksessa säädettyjä vaatimuksia. Rekisteröinti on luonteeltaan kirjaamistoimenpide, jossa ei tehdä hallinnosta päätöstä eikä anneta määräyksiä. Orimattilan ympäristönsuojeluviranomaisen on rekisteröitävä toiminta säädettyssä määräajassa. Toiminta voidaan aloittaa, kun se on rekisteröity. Viranomaisen tulee ilmoittaa toiminnan rekisteröinnistä viipymättä toiminnanharjoittajalle.

Rekisteröinti-ilmoitus on tehtävä ennen toiminnan aloittamista. Ilmoitus on tehtävä ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 30 päivää ennen toiminnan aloittamista, jos kyseessä on em. energiantuotantolaitos ja 60 päivää ennen aloittamista, jos kyseessä on muu rekisteröitävä toiminta. Jos rekisteröinti-ilmoitus on puutteellinen, ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä toiminnanharjoittajaa täydentämään sitä. Tällöin rekisteröinnin määräaika lasketaan siitä päivästä, jolloin rekisteröinti-ilmoituksessa on esitetty toimialakohtaisessa asetuksessa edellytetyt tiedot.

2.4. Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot

2.4.1. Tilapäistä melua tai tärinää aiheuttava toimenpide tai tapahtuma

E erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuutta on osin lievennetty kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä esitetyiltä toiminnoilta.

Meluilmoituspäätökset koskevat lähinnä kertaluonteisia yleisötapahtumia. Tarvittaessa meluilmoituksen tai -valituksen johdosta tehdään tarkastus ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan aikana.

2.4.2. Koeluonteinen toiminta

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla pienimuotoisesti uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §).

Ilmoituksista tehdään aina kirjallinen päätös. Ilmoitusten käsittelyyn liitetään tarkastus. Päätökseen voi sisältyä raportointivelvoitteita toiminnan tuloksista tai määräyksiä hankkeen ympäristövaikutusten seurannasta. Ilmoituksia on ollut Orimattilassa vain muutamia.

2.4.3. Poikkeukselliset tilanteet

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §). Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta voi liittyä mm. isoihin purkutöihin tai tulipaloihin, joissa muodostuu paljon jätettä, poikkeuksellisen haitallisia jätteitä tai joissa purkutyöstä tai tulipalon jälkitöistä voi aiheutua merkittävää melu- tai pölyhaittaa.

Ilmoituksista tehdään aina päätös. Kohde tarkastetaan aina ilmoituspäätöksen valmistelun yhteydessä. Päätökseen saattaa sisältyä raportointivelvoitteita kuten jätekirjanpito. Orimattilan ympäristönsuojelu käsittelee vuosittain vain muutamia poikkeuksellista tilannetta koskevaa ilmoitusta. Aluehallintovirastoa koskevien ympäristölupien poikkeustilanteet käsitellään aluehallintovirastossa.

2.4.4. Jätelain mukaiset rekisteröitävät toiminnot

Jätelaissa on säädetty ympäristönsuojeluviranomaiselle velvollisuus säännöllisesti valvoa rekisteröitäviä toimintoja (100 §). Rekisteröitävän toiminnan osalta valvoja on rekisteröinnin tehnyt viranomaisen. Vastuu vaarallista jätettä tuottavan toiminnan valvonnasta on jakamaton kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen välillä. Jätelain mukaisesta säännöllisestä valvonnasta ei ole mahdollista periä maksua.

Jätelain 100 §:n mukaan jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle toiminnan merkitsemiseksi jätehuoltorekisteriin. Ilmoitus jätteen keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin on valvonnan väline. Sen avulla Orimattilan ympäristönsuojeluviranomainen saa tiedon valvottavasta toiminnasta. Asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi keräystoiminta tulee tarkastaa säännöllisesti. Jätelain mukaisia rekisteröintejä Orimattilan alueella on tehty vasta muutama.

Ympäristönsuojelu kirjaa ilmoitukset saapuneeksi ja kirjaa rekisteröitävän toiminnan tiedot Hämeen ELY-keskuksen YLVA-tietojärjestelmään

Jokainen jätteenkeräyspaikka tarkastetaan ennen rekisteröinnin tekemistä. Rekisteröinnin jälkeinen valvontatarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Tarkastustarpeeseen vaikuttaa mm. toiminnan laajuus, kerättävät jätejakeet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Kunakin vuonna tarkastettavat kohteet valitaan otannalla. Tämän lisäksi valvontaa tehdään haitta-ilmoitusten perusteella.

Jätettä ammatikseen kuljettavien on liityttävä ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Ympäristönsuojelu valvoo muun valvonnan yhteydessä jätettä kuljettavien liittymistä jätehuoltorekisteriin ja tekee tarvittaessa rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista ilmoituksen ELY-keskukselle.

2.5. Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet

2.5.1. Jätevesien käsittely

Talousjätevesien käsittelyä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla säädellään ympäristönsuojelulailla ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella 157/2017. Kaikilla vesilaitoksen verkoston ulkopuolella olevilla kiinteistöillä tulee olla selvitys jätevesijärjestelmästä ja sen käyttö- ja huolto-ohjeet. Selvityksen perusteella on mahdollista arvioida jätevesistä aiheutuva kuormitus ympäristöön ja täyttääkö puhdistusjärjestelmä lain ja asetuksen velvoitteet.

Ranta-alueilla ja pohjavesialueilla (ns. herkät alueet) sijaitsevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyjärjestelmien on tullut täyttää vaatimukset 31.10.2019 mennessä, jollei kiinteistölle ole haettu enintään viiden vuoden määräaikaista poikkeusta muutosten tekemiseen. Muilla alueilla pitää jätevesijärjestelmä saattaa kuntoon seuraavan suuren remontin yhteydessä. Tästä ei voi hakea poikkeusta.

Orimattila on ollut mukana erilaisissa hajajätevesien käsittelyyn liittyvissä neuvontahankkeissa. Vuonna 2023 aloitettiin kahdella kylällä noin 700 kiinteistön jätevesijärjestelmiä koskeva valvontahanke.

Viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien järjestelmällistä valvontaa ei ole pystytty toteuttamaan kattavasti. Valvontatarkastuksia tehdään vireille tulleiden valitusten tai ilmoitusten perusteella. Lisäksi valvontatarkastuksia tehdään yhteistyöviranomaisten pyynnöstä. Tarkastusten yhteydessä annetaan jätevesien käsittelyyn liittyvää neuvontaa ja tarvittaessa kehoituksia järjestelmän korjaamisesta. Muutoin valvonta kohdistuu tulevana vuosina pohjavesi- ja ranta-alueilla sijaitseviin jätevesiverkoston liittymättömiin kiinteistöihin sekä valitusten myötä esille tulleisiin kohteisiin.

2.5.2. Maatalous ja eläinsuojat

Valtioneuvoston asetuksen eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta eli ns. nitraattiasetuksen (1250/2014) noudattamisen valvontaan kuuluvat mm. eläinsuojien lantaloiden asianmukaisuus ja lannanlevitysaikojen noudattaminen. Asetusta valvotaan lähinnä muiden tarkastusten yhteydessä sekä valitusten tai ilmoitusten perusteella tehtävin tarkastuksin.

Orimattilan ympäristönsuojelu käsittelee nitraattiasetuksen mukaiset lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden aumavarastoinnista ja poikkeustilanteissa tehtävästä lannanlevityksestä annetut ilmoitukset. Vuosittaiset ilmoitukset raportoidaan ELY-keskukselle.

2.5.3. Kaupungin ympäristönsuojelumääräykset

Orimattilan ympäristönsuojelumääräykset ovat olleet voimassa 1.9.2018 lähtien. Orimattilan ympäristövaliokunta voi perustelluista syistä hyväksyä poikkeamisen määräyksistä. Valvontatehtäviä syntyy ympäristönsuojelumääräyksiin liittyvien valitusten ja haittailmoitusten perusteella. Orimattilan ympäristönsuojelumääräykset eivät enää ole ajan tasalla ja ne tulee päivittää.

2.6. Muut valvottavat kohteet ja toiminnot

2.6.1. Vesihuoltolain mukainen valvonta

Orimattilan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen jätevesiverkoston ja vesijohtoon sekä käsitellä lain mukaisia vapautushakemuksia. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä tehdään kohteessa tarvittaessa tarkastus.

Valvontakohteita tulee myös vireille rakennusvalvonnassa käsittelyssä olevien lupien tai naapurivalitusten myötä. Verkostoihin liittymättömiä kiinteistöjä on kartoitettu yhteistyössä Orimattilan Vesi Oy:n ja

vesiosuuskuntien kanssa. Kartoituksen perusteella kiinteistöjä on kehoitettu liittymään vesihuoltoaitoksen verkostoon.

Järjestelmällistä liittymisen valvontaa tehdään, jos vesihuoltolaitokset toimittavat ympäristönsuojeluviranomaiselle tiedot toiminta-alueillaan sijaitsevista liittymättömistä kiinteistöistä toimenpiteitä varten käytössä olevien henkilöresurssien puitteissa.

2.6.2. Kaavoitus ja maankäyttö

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen antaa mahdollisuuksien mukaan lausuntoja vireillä olevista kaavahankkeista ja valvoo omalta osaltaan kaavoituksen toteutusta varmistamalla, että ympäristölupia ei myönnetä kaavojen vastaisesti.

2.6.3. Jätehuolto

Orimattilan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo jätelain (646/2011) ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten, kuten alueellisten jätehuoltomääräysten, noudattamista. Ympäristölupapalvelolisten laitosten jätehuolto tarkastetaan ympäristölupaan liittyvän valvonnan yhteydessä.

Roskaantumisen valvonta

Ympäristön epäsiisteyden ja roskaantuneiden kohteiden valvontaa tehdään yhdessä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Valvonta perustuu valvontailmoituksiin. Ilmoitusten perusteella tehdään valvontakäynti ja tarvittaessa roskaajalle tai toissijaisesti alueen haltijalle ja/tai maanomistajalle annetaan siivouskehoitus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi myös tarkastuksen nojalla antaa yksittäisen määräyksen (JL 125§), joka on tarpeen roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Määräyksen antaminen soveltuu tilanteisiin, joissa ei suoraan ole annettu yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan olisi toimittu, mutta toiminta ei kuitenkaan ole jätelain tavoitteiden mukaista. Yksittäisen määräyksen antaminen on luonteeltaan hallintopakkoa kevyempi toimenpide. Yksittäistä määräystä valvoo määräyksen antanut viranomainen. Tutkintapyyntö poliisille tehdään tarvittaessa.

Roskaantuneen alueen valvonnassa otetaan huomioon rajapinnat niin maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaiseen rakennetun ympäristön valvontaan kuin ympäristönsuojelulain mukaiseen maaperän pilaamiseen. Mikäli toimivaltainen viranomainen onkin joku muu viranomainen siirretään asia tarvittaessa toimivaltaiselle viranomaiselle ratkaistavaksi.

Joskus roskaajaa ei saada selville ja alueen siivoaminen on selvästi kohtuutonta kiinteistön omistajalle. Tällöin vastuu roskaantuneen alueen siivoamisesta on viime kädessä Orimattilan kaupungilla. Kaupungille annettavasta roskaantuneen alueen siivoamisesta koskevassa määräysasiassa päätösvalta on Hämeen ELY-keskuksella. Asia laitetaan tarvittaessa ELY-keskukseen vireille Orimattilan ympäristövaliokunnan päätöksellä. Päätökseen kirjataan asian selvittämiseksi tehdyt toimenpiteet sekä valiokunnan näkemys kaupungin siivousvelvollisuuden perusteista.

Epäsiisti rakennettu ympäristö

Rakennetun ympäristön epäsiisteys voi johtua epäasiallisesta ulkovarastoinnista, huonosti hoidetuista rakennuksista tai jätteistä. Usein kyse on kaikista asioista samanaikaisesti. Jätelain valvonnassa voidaan kuitenkin puuttua vain jätteisiin. MRL:n kautta asiaa voidaan lähestyä kokonaisvaltaisemmin. Voimassa olevan lainsäädännön perusteella rakennetun ympäristön siisteyteen on tehokkaampaa puuttua MRL:n mukaisena valvonta-asiana.

Rakennetun ympäristön epäsiisteys kuuluu pääosin rakennusvalvonnan vastuulle. Ympäristönsuojelu puuttuu rakennetussa ympäristössä käytännössä jätejakeisiin, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumista. Näitä ovat erityisesti vaaralliset jätteet. Nämä jätejakeet saattavat edellyttää nopeampia toimenpiteitä kuin alueen muu siivous.

Roskaamisasiassa tulee ilmi maaperän pilaantuminen

Roskaantumiseen voi Orimattilassa liittyä maaperän pilaantumisen vaaraa. Erityisesti alueet, joilla on varastoitu tai käsitelty vaarallisia jätteitä epäasiallisesti sekä alueet, joilla on viitteitä jätteen polttamisesta, on syytä ilmoittaa pilaantuneiden maa-alueiden valvonnasta vastaavalle Hämeen ELY-keskukselle.

Orimattilassa maaperään haudatut jätteet sisältävät aina riskin myös maaperän pilaantumiselle. Tällaisissa tapauksissa valvonta-asian hoitamisesta ja siihen liittyvästä työnjaosta on neuvoteltava Hämeen ELY-keskuksen kanssa. Mikäli todetaan, että kyse on ainoastaan maaperään haudatuista jätteistä, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen määrää jätetäytön poistamisesta. Jos tapaukseen liittyy maaperän pilaantumisen riski jätejakeiden lisäksi, edellyttää tilanne maaperän pilaantumisen selvittämistä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Jätejakeet voidaan tällöin poistaa pilaantuneen maaperän kunnostuksen yhteydessä.

Maaperän kunnostustöihin liittyvät ilmoituspäätökset käsittelee Hämeen ELY-keskus. Maaperän kunnostustöiden valvonta kuuluu sekä Hämeen ELY-keskukselle että Orimattilan ympäristövaliokunnalle. Ulkopuolinen laadunvalvoja raportoi kunnostustyöt valvontaviranomaisille. Hämeen ELY-keskus tekee päivityksen MATTI-tietokantaan.

Orimattilan ympäristönsuojelu neuvoo tarvittaessa kunnostussuunnitelman tekemisessä YSL 136 §:n mukaisten viranomaismenettelyiden aloittamisessa. Ympäristönsuojelu toimittaa tiedot Hämeen ELY-keskukselle MATTI-tietokantaan siirtämistä varten. Suomen ympäristökeskus (SYKE) ylläpitää ja kehittää MATTI-tietojärjestelmää.

Jätehuoltomääräysten valvonta

Yleisimpiä jätehuoltomääräysten mukaisia valvontakohteita ovat järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymättömät kiinteistöt ja jätteiden omatoimiseen käsittelyyn (kompostointi, poltto) liittyvät haitat. Valvontaa tehdään pääsääntöisesti kuntalaisten ilmoitusten perusteella. Tarvittaessa kohteissa tehdään tarkastus ja annetaan tarvittavat ohjeistukset tai kehotukset.

Lisäksi järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymättömiä kiinteistöjä voidaan valvoa yhteistyössä Salpa-kierto Oy:n ja Lahden seudun jätelautakunnan kanssa.

Lietteen omatoimisesta käsittelystä tulee tehdä ilmoitus alueelliselle jätehuoltoviranomaiselle. Orimattilasta tällaisia ilmoituksia on tehty yksi. Yli 500 henkilön yleisötapahetusta tulee tehdä jätehuolto-suunnitelma ja esittää se kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Jätelain 124 §:n mukainen valvonta

Jätelain 124 §: mukaan valvontaviranomaiset veloitetaan tarkastamaan määräajoin laitokset ja yritykset, joissa

- 1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;
- 2) syntyy vaarallista jätettä;
- 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä;
- 4) toimitaan jätteen välittäjänä;
- 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Orimattilan ympäristövaliokunnan valvontavastuulla näistä tehtävistä on jätteen ammattimaisen keräyksen valvonta sekä jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely niistä osin kuin ne kuuluvat kunnan ympäristönsuojelulain mukaisiin valvottaviin kohteisiin.

Jätelain mukaan vastuu jätteiden kuljetus- ja välitystoiminnan valvonnasta kuuluu ensisijaisesti ELY-keskukselle. Vaarallista jätettä synnyttävien laitosten tai yritysten osalta valvontavastuu on jakamaton, ja valvontavastuusta sovitaan tapauskohtaisesti ELY-keskuksen kanssa.

Jätteen kansainvälisiä siirtoja koskeva säännöllisen valvonnan velvoite on tullut voimaan 1.1.2016. Orimattilan ympäristövaliokunnan vastuulla on laatia riskinarviointiin perustuvat tarkastussuunnitelmat sellaisten kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottaviin kohteisiin kuuluvien laitosten ja yritysten tarkastuksista, joiden toimintaan liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja tarkastetaan joko projektiluonteisesti tai yksittäisten valvontapyyntöjen pohjalta. Tarkastettavat toiminnot valitaan otannalla.

Vuonna 2019 toteutettiin vaarallisia jätteitä koskeva neuvontahanke, missä kohderyhmänä olivat Orimattilan 400 pk-yrittäjää.

Kaivettujen maa-ainesten jäteluonteesta

Kaivettu maa-aines ei ole välttämättä jätettä, jos maa-aineksen sisältämät haitta-ainepitoisuudet eivät aiheuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, jatkokäyttö on varmaa, jatkokäyttö on suunnitelmallista ja maa-aines voidaan jatkokäyttää sellaisenaan ilman muuntamistoimia. Kaivetun maa-aineksen (ylijäämämaan) jäteluonnetta ja lupatarvetta ympäristönsuojeluviranomainen arvioi sille toimitettujen ilmoitusten pohjalta.

2.6.4. Maasto- ja vesiliikennelaki, ulkoilulaki ja luonnonsuojelulaki

Maastoliikennelain (1710/1995) toimeenpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluu ympäristöministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluvat ELY-kes-

kuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan tehtäviin kuuluvat mm. moottorikelkka-reittisuunnitelmien hyväksyminen ja niiden valvonta sekä lupien myöntäminen moottoriajoneuvokilpailuihin ja -harjoituksiin sekä niiden valvonta.

Vesiliikennelain (782/2019) mukaan moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla suoritettavien kilpailujen tai harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samalla vesialueella on haettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupa. Näiden luvanvaraisten toimintojen valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Rakennusvalvonta toimii Orimattilassa ulkoilulain tarkoittamana leirintäalueviranomaisena, joka valvoo leirintäalueita koskevien ulkoilulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Orimattilan kaupungin on luonnonsuojelulain (9/2023) 11 §:n nojalla edistettävä luonnon monimuotoisuuden suojelua ja maisemansuojelua alueellaan. Orimattilassa on kaksi NATURA-kohdetta Kairessuomieliäissuo sekä Mallusjoen vanha metsä, joiden valvonta kuuluu valtion viranomaisille. Lisäksi on muita pieniä valtion ja yksityisten mailla olevia luonnonsuojelualueita. Orimattilan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo alueellaan olevia luonnonmuistomerkkejä.

2.6.5. Maa-ainestenoton valvonta

Orimattilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen on toiminut maa-aineslain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena 1.7.2016 alkaen. Maa-aineslain mukaisia luvallisia ottoalueita ja yhdistelmä-lupa-alueita (yhdistetty maa-aines- ja ympäristölupa) on Orimattilassa 30 kpl. Niiden valvontamaksut ja valvontatiheys poikkeavat ympäristönsuojelulain mukaisesta valvonnasta. Luvalliset kohteet tulee tarkastaa vuosittain, mutta resurssivajeen takia kaikkia vuositarkastuksia ei ole pystytty tekemään.

Luvallisten ottoalueiden valvonnan lisäksi maa-aineslain valvontaviranomainen valvoo myös ei-luvanvaraista ottoa eli kotitarveottoa. Kotitarveottoon ei tarvita maa-aineslain mukaista lupaa, jos aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen. Käytön tulee liittyä rakentamiseen tai kulkuyhteyksien kunnossapitoon. Kotitarveotosta tulee kuitenkin ilmoittaa maa-aineslain mukaiselle valvontaviranomaiselle silloin, kun ottamisalueesta on otettu tai on tarkoitus ottaa enemmän kuin 500 kiintokuutiometriä maa-aineksia. Kotitarveottoa voidaan valvoa myös ilmakuviavulla.

2.6.6. Kemikaalilain valvonta

Kemikaalilain valvontaviranomaisia ovat kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja ELY-keskus. Kemikaalilain 11 §:n mukaan valvontatehtäviin kuuluu kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säädösten lisäksi valvoa

- 1) biosidiasetuksen (EU 528/2012) 17 artiklassa ja kemikaalilain 30 §:ssä tarkoitettussa hyväksymispäätöksessä biosidivalmisteen käytölle asetettujen ehtojen ja edellytysten noudattamista
- 2) POP-asetuksen (EY 1102/2008) aineen käyttöä koskevien 3 ja 4 artiklan noudattamista
- 3) REACH-asetuksen (EY 1907/2006) aineen käytön olosuhteita ja turvallisuustoimia koskevan 14 ja 37 artiklan, luvanvaraisten aineiden käyttöä koskevan VII osaston ja aineen rajoituksia koskevan 67 artiklan säännösten noudattamista ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristön pilaantumisen

vaaraa aiheuttavien toimintojen valvonnassa siltä osin, kun valvonta koskee toiminnanharjoittajan velvoitetta huolehtia ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta kemikaalin käytössä ja varastoinnissa.

Kemikaalilain valvonta toteutetaan ensisijaisesti ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla tehtävän laitosvalvonnan yhteydessä.

2.6.7. Ilmanlaadun tarkkailu

Valvonnan lisäksi kunnan on huolehdittava alueellaan paikallisten olojen edellyttämästä ympäristön tilan seurannasta (laki YSL:n muuttamisesta (13/2011) 25 §). Ympäristönsuojelulain mukaan kunnan on mahdollisuuksien mukaan turvattava hyvä ilmanlaatu alueellaan. Ilmanlaadun turvaamiseksi on määritetty raja-, tavoite-, kynnys- ja ohjearvot sekä kriittiset tasot. Valtioneuvoston asetuksessa ilmanlaadusta (38/2011) sekä valtioneuvoston arseenia, kadmiumia, nikkeliä ja polysyklisiä aromaattisia hiiliveytyjä koskevassa asetuksessa (164/2007) on määritelty epäpuhtauksien seuranta-alueet. Orimattilan kaupungilla ei ole lakisäätöistä velvoitetta seurata ilman laatua omalla alueellaan jatkuvatoimisella mitausasemalla. Orimattilassa on seurattu ilmanlaatua bioindikaattoriseurannoin ja päästökartoituksin. Orimattilan kasvihuonekaasupäästöjä voidaan seurata valtakunnallisten CO₂-raporttien kautta. Orimattilan suurimmat kasvihuonepäästöt tulevat liikenteestä. Kasvihuonepäästöjä arvioidaan myös maakunnallisella tasolla.

Orimattilalla on Olan oma ilmasto-ohjelma ja Orimattila on HINKU-kunta. Päijät-Hämeen liitto on HINKU-maakunta.

2.6.8. TUKES:in luvittamien kohteiden valvonta

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) edellyttää, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES) tarkastaa määräajoin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia ja räjähteiden varastointia harjoittavat laitokset. Tukes varaa pelastus-, työsuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaisille mahdollisuuden osallistua tarkastuksiin. Ympäristönsuojelusihteeri on osallistunut kutsusta tarkastuksiin ja kohdekohtaisiin onnettomuusharjoituksiin Hämeen ELY-keskuksen ollessa estyneenä saapumasta paikalle. Onnettomuusharjoituksiin osallistuvat myös poliisi ja ensihoito.

2.6.9. Hallintopakko ja tutkintapyynnöt

Asianmukainen valvonta edellyttää, että viranomainen käynnistää ongelman havaittuaan korjaavat valvontatoimet. Asian käsittelyä jatketaan kunnes tilanne on saatu hyväksyttävällä tavalla korjaantumaan. Kaikkein kiireellisimpiä tapauksia varten valvontaviranomaisella on käytössään välittömiä valvontakeinoja kuten toiminnan keskeyttäminen tai välittömän määräyksen antaminen.

Hallintopakkoprosessi alkaa yleensä kehotuksella. Samalla toiminnanharjoittajaa kuullaan määräyksen antamisesta ja määräyksen tehostamisesta uhkasakolla taikka teettämisen- tai keskeyttämishallalla. Mikäli tilanne ei ole korjaantunut annetun kehotuksen perusteella, annetaan määräys tehosteineen. Määräyk-

sen toteuttamista valvotaan ja tarvittaessa kuullaan asetetun uhan tuomitsemisesta sekä uuden tehoksen asettamisesta. Ellei tilanne ole edelleenkaan korjaantunut, uhka tuomitaan ja samalla annetaan uusi määräys uudella tehosteella.

Ympäristönsuojeluviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus tehdä tutkintapyyntö poliisille havaitessaan epäkohtia, joihin voisi liittyä rikkomus tai rikos. Tutkintapyyntönsä tekemisen kynnyks on laissa melko matala. Tutkintapyyntö saadaan jättää tekemättä vain perustellusta syystä.

2.6.10. Sovittelu

Erimielisyyksiä voidaan joissain tapauksissa ratkaista ympäristönsuojeluviranomaisen sijaan sovittelu-toimistossa. Päijät-Hämeen aluetoimiston nettisivuilta löytyy sovitteluohjaajien yhteystiedot ja sovittelulomake riita-asioita varten.

3. Toimintojen riskinarviointi

Ympäristöriskillä ymmärretään yleisesti toiminnasta aiheutuvaa tapahtumaa, jonka seurauksena ympäristö voi pilaantua. Riskin merkittävyyteen vaikuttaa riskin toteutumisen todennäköisyys ja seurausten vakavuus. Mitä suuremman riskin toiminta ympäristölle aiheuttaa, sitä tiiviimmin sitä on valvottava.

Perusteellisessa riskinarvioinnissa huomioidaan sekä toimiala- että laitospohjaiset riskit. Laitospohjainen riskinarviointi sisältää toiminta- ja sijaintiriskien arvioinnin. Nykyisin myös laitoksiin kohdistettu ilki-valta on aiheuttanut kemikaalivahinkoja ja maaperän/pohjaveden/pintaveden pilaantumisen vaaraa.

3.1. Toimialakohtainen riskinarviointi

Pääosan säännöllisen valvonnan valvontakohteista muodostavat polttonesteiden jakeluasemat, maatai kalliokiviaineksen otto, eläinsuojat sekä jätteiden ammattimainen tai laitospohjainen käsittely. Koska luvanvaraisia ja rekisteröitäviä eri toimintoja on Orimattilassa vähän ja niiden toiminta tunnetaan hyvin, voidaan arviointi tehdä laitospohjaisesti; toimialakohtaista riskinarviointia ei tulla tekemään.

3.2. Laitospohjainen riskinarviointi

3.2.1. Ympäristönsuojelulain mukaiset lupa/ilmoitus/rekisteröintivelvolliset laitokset

Sijaintiriski (0 tai 1)

Riskinarviointi tehdään kaikille lupa- ja rekisteröintivelvollisille sekä ilmoituksenvaraisille toimintoille. Riskinarviointi tehdään laitospohjaisena ja siinä arvioidaan toiminnasta aiheutuvia riskejä laitoksen sijainnin, toiminnan ja päästöjen sekä valvontahistorian näkökulmasta. Pisteitä laitoksen sijainnille annetaan jokaisesta kohdasta joko 0 tai 1. Piste 0 annetaan silloin, kun riskiä ei katsota olevan aiheutuvan ja luku 1 silloin, kun riskin olemassaolo tunnustetaan.

Orimattilan pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on viimeksi päivitetty vuonna 2014. Suojelusuunnitelma ei ole enää ajantasalla ja se tulee päivittää. Pohjavesien luokittelu- ja rajaaminen ja sen edellyttävät tutkimukset ja siten myös sen kustannukset ovat Hämeen ELY-keskuksen vastuulla. Hämeen ELY-keskus on tarkistanut Orimattilan pohjavesialuerajaukset vuonna 2019. Ämmäntöyrään pohjavesialueen geologinen rakenneselvitys valmistui vuonna 2021. Pohjavesialueilla toimivat luvitetut yritykset ovat velvollisia seuraamaan pohjaveden laatua ja pinnan korkeutta omilla toimialueillaan ja raportoitmaan niistä valvontaviranomaisille. Vaarallisten aineiden kuljetusten aiheuttamia riskejä erällä pohjavesialueilla on arvioitu yksityiskohtaisemmin vuonna 2015.

Orimattilan pintavesien fysikaalis/kemiallista tilaa seurataan viiden vuoden välein kaupungin toimesta rotaatiomallilla. Hämeen ELY-keskus seuraa erityisesti yli 5 km² suuruisten järvien tilaa. Porvoonjoen ja Palojoen tilaa seurataan säännöllisesti jätevedenpuhdistamoiden ympäristölupien jätevesitarkkailuohjelman mukaisesti ja niistä raportoidaan säännöllisesti valvontaviranomaisille.

Toiminnan sijoittuminen luokitellulle pohjavesialueelle tai vesistön läheisyyteen /valuma-alueelle katsotaan riskiksi. Samoin sijoittuminen alle 500 metrin etäisyydelle asutuksesta tai muista häiriintyvistä kohteista on riski. Toimintariskeissä riskiksi tunnistetaan mm. laitoksen ikä (yli 10 vuotta), useita eri tuotantoprosesseja sisältävä toiminta, päästöt ilmaan ja viemäriin, suuret jätemäärät (yli 5000 kg/a), laitteiden ja tilojen ikä (yli 10 vuotta), kuljetettavien ja varastoitavien jätteiden laatu (nestemäiset jätteet, vaaralliset jätteet) sekä jätteiden maastavienti.

Päästöriski/toimintariski (1 – 5)

Riskin **merkittävyttä** arvioitaessa huomioidaan **riskin toteutumisen todennäköisyys** ja mahdollisen **pilaantumisen merkittävyys**. Tämä tehdään tarkastelemalla, miten todennäköistä riskin toteutuminen on. Samalla tarkastellaan riskin realisoitumisen vakavuutta ympäristölle. Seuraukset luokitellaan vähäisiin, haitallisiin ja vakaviin. Näin riskit pisteytetään asteikolla **1 - 5** merkityksettömästä riskistä (1) sietämättömään riskiin (5). Ympäristöluvan myöntäminen tarkoittaa, että luvan ehdot todennäköisesti estävät ympäristön vakavan pilaantumisen. Riskin arvioiminen sietämättömäksi edellyttää siten aina valvontatoimia tai luvan myöntämisen edellytysten uudelleen arvioimista.

Kunkin laitoksen riskejä arvioidaan myös toteutuneen valvontahistorian näkökulmasta. Riskeiksi katsotaan mm. aiemmissa tarkkailutuloksissa todetut muutokset haitta-ainepitoisuuksissa, tarkastuksilla todetut puutteet, esimerkiksi jätteiden varastoinnissa tai suojausrakenteissa, lupamääräysten noudattamatta jättäminen, laiminlyönnit raportoinnissa sekä valvontahistorian aikana tapahtuneet onnettomuudet, vahingot tai läheltä piti -tilanteet.

Laitoskohtainen sijainti- ja toimintariskin arviointi kolmena taulukkona esitettynä.

SIJAINTRISKI	PISTEET
Pohjavesi	
Pintavesi	
Asutuksen/loma-asutuksen läheisyys	
Tarkkailu	
Vaikutuspiirissä olevat muut herkätkohteet kuten koulut, päiväkodit, hoitolaitokset, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet.	

PÄÄSTÖRISKI/TOIMINTARISKI	PISTEET
Toiminnan luonne ja laajuus	
Tilat ja laitteet	
Tuotantoon ja valmistukseen liittyvät tekijät	
Kuljetukset ja varastointi	

VALVONTAHISTORIA	PISTEET
Tarkkailun tulokset	
Aiemmin havaitut puutteet ja riskit	

Riskin merkittävyyden arviointi taulukkona esitettynä:

SEURAUKSET (PILAANTUMISEN MERKITTÄVYYS)			
TODENNÄKÖISYYS(RISKIN TOTEUTUMINEN)	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	1 merkityksetön riski	2 vähäinen riski	3 kohtalainen riski
Mahdollinen	2 vähäinen riski	3 kohtalainen riski	4 merkittävä riski
Todennäköinen	3 kohtalainen riski	4 merkittävä riski	5 sietämätön riski

Riskin merkittävyys huomioidaan kertomalla kukin tunnistettu riski merkittävyyden antamalla lukuarvolla 1-5. Näin kullekin valvottavalle laitokselle on saatu oma riskeihin ja niiden merkittävyyteen perustuva pisteytys.

Valvontaluokka (I – IV)

Riskipisteytyksen perusteella laitokselle määrätään valvontaluokka. Valvontaluokkia on neljä, I-IV. Riskiluokkien sanalliset kuvaukset on esitetty alla olevassa taulukossa. Siinä luokan I laitokset tarkastetaan kerran vuodessa, luokan II kerran kolmessa vuodessa, luokan III kerran viidessä vuodessa ja luokan IV laitoksen kerran kahdeksassa vuodessa.

PISTEET	VALVONTALUOKKA	TARKASTUSTIHEYS
yli 31	I	kerran vuodessa
20-30	II	kerran kolmessa vuodessa
10-19	III	kerran viidessä vuodessa
0-9	IV	kerran kahdeksassa vuodessa/luopakauden aikana

Neljän riskiluokan tarkemmat kuvaukset ja tarkastusvälit taulukkona:

RISKILUOKKA	KUVAUS JA TARKASTUSVÄLI
Riskiluokka I	Ympäristöpäästöllä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Valvontakäynnit kerran vuodessa.
Riskiluokka II	Ympäristöpäästöllä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristön tilaan liittyviä, kesoltaan vaihtelevia seurauksia. Valvontakäynnit kerran kolmessa vuodessa.
Riskiluokka III	Ympäristöpäästöllä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Ei aiheuta ympäristön pilaantumista. Valvontakäynnit kerran viidessä vuodessa.
Riskiluokka IV	Ympäristöpäästöllä ei ole merkittävää vaikutusta ympäristöön. Valvontakäynnit kerran kahdeksassa vuodessa.

Orimattilan kaikki luvalliset/ilmoitusvelvolliset/rekisteröidyt laitokset pisteytetään. Tarkastuksen perusteella laitoksen riskipisteytys voi muuttua ja laitos voi siirtyä joko ylempään tai alempaan valvontaluokkaan.

Valvontaohjelma ja tarkastussuunnitelma laaditaan valvontaluokkien perusteella siten, että kukin laitos tulee tarkastettua säännöllisesti valvontaluokkansa mukaisesti. Ympäristönsuojelulain mukaiset määräaikaistarkastusten tarkastuskohteet ja -tiheydet perustuvat edellä kuvattuun riskinarviointiin.

3.2.2. Otantamenetelmät

Otantamenetelmää käytetään vaarallista jätettä tuottavien (JL 124§) ja jätelain 100 §:n perusteella rekisteröityneiden yritysten säännölliseen tarkastamiseen. Otanta kohdistetaan tietyn toimialan kohteisiin. Mikäli yrityksen toimintaan sisältyy jätteen kansainvälisiä siirtoja, valvotaan laitosta riskiluokan II mukaisesti.

Määräaikaistarkastusten ajankohdat voidaan määrittää erilaisilla otantamenettelyillä. Otantaryhmät voivat olla mm. toimialaryhmiä, riskiperusteisesti valikoituja ryhmiä, muita ennakolta määriteltyjä ryhmiä tai otanta voidaan tehdä puhtaasti satunnaisotantana.

4. Valvonnan toteuttaminen

Orimattilan ympäristövalvonnan henkilöstön vahvuus on **kolme**: ympäristönsuojelusihteeri ja kaksi ympäristötarkastajaa. Kaikki kolme virkaa on ollut täytettynä vain 5,5 kk ajan (08/2023 – 01/2024). Lakisääteinen ympäristövalvonta on kärsinyt jo pitkään henkilöstövajeesta ja mikäli tammikuussa 2024 irtisanoutuneen ympäristötarkastajan työtehtävät jäävät jatkossa hoitamatta, valvontatilanne tulee olemaan sietämätön. Tehokas valvontatoimi edellyttää aina ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Valiokunnan ja viranhaltijoiden toimivaltajako valvonta-asioissa on esitetty Orimattilan voimassa olevassa hallintosäännössä. Toimivaltajakoa on myöhemmin tarkennettu ympäristövaliokunnan päätöksellä.

Ympäristöministeriön valvontaohjeen mukaan valvontaan käytettävissä olevasta työajasta tulisi varata määräaikaistarkastuksiin noin 25–30 %. Muu aika jää raporttien tarkastuksiin, tarvittaviin ylimääräisiin tarkastuksiin, lausuntoihin, neuvontaan sekä muihin valvontatehtäviin.

Käytännössä 35 % Orimattilan ympäristöviranhaltijoiden työajasta menee erilaisten toimenpidepyyntöjen käsittelyyn, neuvontaa ja tiedotukseen, yleisen edun valvontaan, viranomaisyhteistyöhön sekä seurantaan. Päätöksiin ja niiden valmisteluun käytetään nykyisin 25 % ja haitankärsijöiden ilmoittamien kohteiden valvontaan 30 % työajasta. Ohjelmoituun valvontaan jää korkeintaan 10 % valvontaresursseista. Toiminnan kehittämiseen ei käytännössä jää aikaa lainkaan.

Orimattilan ympäristönsuojelu toteuttaa valvontaa tekemällä tarkastuksia, antamalla lausuntoja, käsittelemällä lupa- ja ilmoitusasioita sekä osallistumalla oman alansa asiantuntijoina erilaisiin suunnittelu-kokouksiin. Määrällisesti eniten työllistävät monivuotiset ja toistuvat riita-asiat.

Suunnitelmakaudella 2024–2028 tullaan painottamaan ympäristönsuojelun ja -valvonnan resurssien riittävyyttä lakisäätöissä tehtävissä. **Priorisointi tulee olla mahdollista tehdä niin, ettei ympäristönsuojelun kannalta merkittävimpien asioiden käsittely viivästyisi tarpeettomasti.** Mikäli näin käy, lisääntyy riski ympäristön pilaantumiselle. Myös asiakkaiden oikeusturva ja tasapuolinen kohtelu saattavat vaarantua ja korvausvaateet lisääntyä. Ympäristövalvonnan tehtävien lakisäätöisyyden vuoksi ei miitään osa-aluetta olisi mahdollista jättää kokonaan hoitamatta.

Valvonnan priorisointia tulee tehdä seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Kiireelliset ja akuutit valvontatapaukset

- ympäristövahingon, laitoksen toimintahäiriön tai muun vastaavan tilanteen vuoksi voi aiheutua vakavaa vaaraa terveydelle tai ympäristölle; kiireellisimmät tapaukset
- kyseessä on vaara peruuttamattomista vahingoista ympäristölle, terveydelle tai omaisuudelle, vahingot saattavat viivytyksestä suurentua tai valvonta vaikeutua; asiaan reagoidaan mahdollisimman nopeasti
- valvonnan kiireellisyys nousee, jos on kysymys pohjavesialueesta tai muodostuu merkittäviä määriä vaarallista jätettä

Lupavalvonta

- toteutetaan suunnitelman/ohjelman mukaisesti; laitoskohtainen riskinarviointi
- maa-aineslupia ja yhdistelmä lupia tulee valvoa säännöllisesti vuosittain; maastokäynnit, muu valvonta
- valvonnassa havaitut epäkohdat kirjataan tarkastusmuistioon; määräaika epäkohtien korjauksille
- mikäli asia ei korjaannu määräaikaan mennessä käytetään tarvittaessa hallintopakkoa
- tehdään tutkintapyyntö poliisille voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti

Vireillepanoasiat

- kirjalliset vireillepanot ja viranomaisen itse vireille panemat asiat tulee käsitellä vireillepanon kiireellisyys ja ympäristön pilaantumisen vaara (esim. pohjavesialue) huomioiden saapumisjärjestyksessä.

Toimenpidepyynnöt

- toimenpidepyyntöjen tarpeellisuus ja kiireellisyys harkitaan tapauskohtaisesti
- käsittelyyn otetaan toimenpidepyynnöt, jotka koskevat säännöllisen valvonnan kohteita tai jos on ilmeistä, että asia edellyttää viranomaisen omaa vireillepanoa
- vähäisiksi arvioidut haittailmoitukset kirjataan, mutta niitä otetaan käsiteltäväksi vain haitankärsijän kirjallisesta vireillepanosta tai muista erityisistä syistä.

4.1. Valvontatarkastukset

Tarkastuksista sovitaan pääsääntöisesti valvottavan kanssa etukäteen, ellei tilanne muuta edellytä. Tarkastukseen kuuluu ennakoivaltmistelu, keskimääräinen matka-aika, varsinainen tarkastus, tarkastusker-

tomuksen laadinta, toiminnanharjoittajan raporttien lukeminen ja muu tarkastuksen aiheuttama jälki-työ. Tarkastajan turvallisuuden ja oikeusturvan kannalta tulee arvioida, voiko kohteeseen mennä yksin vai ainoastaan työparin kanssa. Toisinaan on tarpeen tehdä yhteistarkastus toisen valvontaviranomaisen/-omaisten kanssa. Tarvittaessa tulee pyytää virka-apua poliisilta.

Tarkastus voi koskea kohteen koko toimintaa tai vain tiettyä osaa siitä. Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka toimitetaan allekirjoitettuna toiminnanharjoittajalle, muille tarkastuksessa mukana olleille tahoille ja kirjataan Dynasty/Trimble asiakirjahallintaan. Allekirjoitettu tarkastuskertomus tallennetaan sähköisenä ympäristönsuojelun omaan työtilaan. Mikäli valvontakäynti edellyttää näytteenottoa mahdollista oikeuskäsittelyä varten, tulee työ mahdollisuuksien mukaan teettää sertifioidulla näytteenottajalla.

4.1.1. Säännölliset valvontatarkastukset

Keskeisin suunnitelmallisen valvonnan keino on ympäristöluvallisissa ja ilmoituksenvaraisissa sekä rekisteröitävissä kohteissa tehtävä määräaikaistarkastus. Määräaikaistarkastusten tiheys on määritetty ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Tällöin on huomioitu toiminnan mahdolliset ja tosiasialliset vaikutukset ihmisen terveyteen ja ympäristöön. Samalla on huomioitu päästöt, onnettomuuden riski sekä Orimattilan ympäristön herkkyyksien vaikutusalueella.

Ympäristölupalaitosten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ovat maksullisia. Määräaikaistarkastukset sovitaan lähtökohtaisesti aina etukäteen. Tarkastuksen suorittaminen vaatii etukäteisvalmisteluina mm. laitoksen lupapäätökseen, tehtyihin tarkkailuihin sekä aiempaan valvontahistoriaan tutustumisen. Uusille lupavelvollisille kohteille tehdään ensimmäinen tarkastus toiminnan aloittamisen yhteydessä. Tarkastuksessa on tärkeitä varmistaa luvan antamisen edellytysten täytyminen.

Maa-aineslain mukaisissa (maa-ainesluvut ja yhdistelmäluvut) tarkastuksissa ennen ottotoimintaan ryhtymistä alueella suoritetaan alkutarkastus. Tarkastuksessa käydään luvan hakijan kanssa läpi luvan ehdot, määräykset ja muut velvoitteet. Ottotoiminnan aikana alueelle tehtävien tarkastusten määrä riippuu toiminnan laajuudesta, ottajan omasta seurannasta ja ympäristötekijöistä. Mikäli hakija saa luvan aloittaa toiminnan ennen kuin lupa on saanut lain voiman, alueella joudutaan ennen vakuuden palauttamista tekemään tarkastus. Lopputarkastus suoritetaan alueella, kun ottotoiminta on päättynyt ja kaikki maisemointityöt on suoritettu. Lopputarkastuksessa varmistetaan, että maisemointi on ollut asianmukaista. Maisemoinnissa kiinnitetään huomiota luiskien turvallisuuteen, maisemaan sopivuuteen sekä istutusten toteutukseen. Maa-ainesten ottotoiminnan valvominen voi edellyttää ulkopuolelta tilattavan asiantuntijan tarkistusmittausta ottoalueen laajuuden ja -tason varmistamiseksi. Tarvittaessa valvoja voi hyödyntää Orimattilan kaupungin mittaryhmää. Palvelu on toiminnanharjoittajalle maksullista.

Lisäksi tulee valvoa kotitarveoton muuttumista luvanvaraiseksi toiminnaksi.

4.1.2. Muut valvontatarkastukset

Tarkastaminen on ympäristönsuojeluviranomaiselle keskeinen asian selvittämisen keino. Kaikki ympäristönsuojeluviranomaisen tekemät tarkastukset eivät kuitenkaan ole suunnitelmallisia. Tarkastuksia

tehdään myös aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sekä valitusten ja yleisöilmoitusten perusteella. Tarkastus on pääsääntöisesti tarpeen tehdä ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun vastaavan seikan vuoksi. Nämä tarkastukset ovat ensivaiheessa maksuttomia. Hallintopakkopäätöksen valvomiseksi tehty tarkastus on kuitenkin maksullinen.

4.2. Muut valvontatavat

Laitosten toiminnan valvonta voi käsittää myös eri viranomaisten tekemää yhteisvalvontaa. Poikkeus/häiriötilanteissa valvontakäynnistä ei sovita etukäteen toiminnanharjoittajan kanssa. Valvontaviranomainen voi myös tehdä valvontakäyntejä laitoksille ilmoittamatta, mikäli etukäteisilmoittaminen voi mitätöidä valvontakäynnin merkityksen. Valvonnassa voidaan hyödyntää myös ilmakuvia, laserkeilausta tai dronea.

4.2.1. Raporttien ja selvitysten tarkastaminen

Ympäristölupapäätökseen liittyy yleensä toiminnan vuosiraportointi. Vuosiraportin tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain maksullista valvontaa. Mikäli vuosiraporttia ei toimiteta määräaikaan mennessä tai raportti on puutteellinen, ympäristönsuojelu pyytää puuttuvat raportit tai tiedot lupavelvolliselta. Kaikissa luvissa (esim. vanhoissa lupapäätöksissä) ei ole vuosiraportointivelvoitetta. Niiden osalta valvontaviranomainen voi erikseen pyytää toimittamaan vuosiraportointia vastaavia tietoja valvonnan tueksi. Omien lupapäätösten vuosiraporttien lisäksi valvontaviranomainen voi joutua käymään läpi muiden lupaviranomaisten (AVI, TUKES) luvittamien kohteiden valvontaraportteja.

Myös tilapäistä melua, tärinää ja/tai pölyä aiheuttavaa toimintaa koskevaan päätökseen voi olla kirjattuna mittaus- ja tarkkailuvelvoitteita.

4.2.2. Toimenpideraportit ja kunnostussuunnitelmat

Lupa- tai ilmoituspäätökset voivat sisältää lisäselvitysten tekemiseen velvoittavia määräyksiä määräaikaan. Näiden selvitysten valvonta on tärkeä osa lupavalvontaa. Selvitysten perusteella harkitaan, tarvitaanko jatkotoimenpiteitä.

Ympäristöluvassa toiminnanharjoittaja voidaan velvoittaa suorittamaan toiminnan päästö- ja vaikutustarkkailua. Tarkkailuraportit tarkastetaan niiden saavuttua ja selvitetään, onko tarvetta ryhtyä erityisiin valvontatoimiin. Ympäristöluvallisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkkailutulosten tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain maksullista valvontaa.

4.2.3. Hankeluonteinen valvonta

Ajoittain voi olla tarpeen tarkastaa jonkin alueen tai toimialan tai otannan perusteella valitut kohteet projektimaisesti. Valvontaprojektit voivat olla tarpeen silloin kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpano-aika lähestyy.

Esimerkkejä: pienet eläinsuojat tai jätehuoltoa koskevan kirjanpidon tarkastaminen tai lakisääteinen liittyminen mm. jätevedeen toiminta-alueella.

Usein valvontasuunnitelman jotain osa-aluetta joudutaan riittämättömien henkilöstöresurssien vuoksi aloittamaan hankeluonteisesti.

4.3. Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukaisesta säännöllisestä valvonnasta peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu. Uusin taksa on tullut voimaan 1.1.2020. Taksa on päivitettävä aina tarvittaessa.

5. Tietojärjestelmät

Omassa valvonnassa käytetään kaupungin tarjoamia sähköisiä tietojärjestelmiä Dynastyä ja Trimbleä.

Jätelain 100 §:n ja ympäristönsuojelulain 65 §:n mukainen rekisteröinti tehdään YLVA-tietojärjestelmään. Maa-ainesluvut ja yhdistelmäluvut sekä maa-ainesten vuosittaiset ottomäärät raportoidaan NOTTO-järjestelmään.

Orimattilan kaupunki ei ole vielä siirtynyt sähköiseen arkistointiin (tilanne 31.12.2023), minkä vuoksi ympäristönsuojelu ei ole voinut ottaa käyttöön sähköistä asiointia.

6. Henkilöstöresurssit

Orimattilan ympäristövalvonnan henkilöstön vahvuus on **kolme**: ympäristönsuojelusihteeri ja kaksi ympäristötarkastajaa. Kaikki kolme virkaa on toistaiseksi ollut täytettynä vain 5,5 kk ajan (08/2023 – 01/2024); tilanne 31.1.2024. Lakisääteinen ympäristövalvonta on vuosien ajan kärsinyt henkilöstövajasta ja työtehtävät ovat pahasti ruuhkautuneet.

7. Koulutus

Pyritään seuraamaan aktiivisesti alalla tapahtuvaa kehitystä ja lainsäädännön muutoksia. Käydään koulutuksessa kaupungin antamien taloudellisten resurssien puitteissa. Työnantaja varaa talousarvioon vuosittain koulutusmäärärahan. Määrärahan suuruus ja koulutukseen käytettävissä aika ovat olleet riittämättömät. Koulutustarvetta lisää osaltaan myös se, ettei Orimattilan kaupungilla ole käytössään omaa lakimiestä.

8. Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus

Tiedotuksessa ja viestinnässä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan sähköisiä viestintävälineitä, alueella ilmestyviä lehtiä sekä annetaan henkilökohtaista neuvontaa tapaamisissa, puhelimitse, kirjeitse, tarkastuksin sekä yleisötilaisuuksia tai kampanjoita järjestämällä.

Asiakkaita palvellaan sekä asiakaskäynneillä että Trimblen sähköisen palautepalvelun kautta että sähköpostitse ja kirjeitse ja puhelimitse.

Sähköiset työvälineet on pidettävä kunnossa ja ajan tasalla.

9. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään vuosittain valvontaohjelman toteutumisen kautta ja kaupungin kannalta suurriskikohteet huomioidaan kaupungin tilinpäätöksessä.

10. Viranomaisten välinen yhteistyö

Ympäristönsuojeluasetuksen mukaan lupa- ja valvontaviranomaisten on oltava keskenään riittävässä yhteistyössä. Tarvittaessa järjestetään yhteisiä tapaamisia ja tarkastuksia.

Rakennusvalvonnan kanssa yhteisiä valvonta-asioita ovat mm. rakennushankkeet, hajajätevesiasiat, ylijäämämaiden läjittäminen, purkukohteet, roskaamiskohteet, hevostallit ja lämmitysjärjestelmien vaihtaminen. Hulevesiasiat ovat yhteisiä rakennusvalvonnan, kuntatekniikan ja kaavoituksen kanssa.

Terveydensuojelun kanssa tehdään yhteistyötä lausunnonantomuodossa lupahakemusten, vesihuollon, maatalouskohteiden, erilaisten tapahtumien (melu) ja jätehuollon (rottaongelmat) sekä savuhaittojen osalta.

Kaavoituksen kanssa tehdään yhteistyötä lausunnonantomuodossa kaavahankkeissa.

Jätehuoltoviranomaisen (Lahden seudun jätelautakunta) kanssa edistetään ja valvotaan jätelain kohteita ja jätehuoltoon liittymistä.

Maaseututoimen kanssa tehdään yhteistyötä maatalous- ja vesiasioissa.

Orimattilassa on yksi kaupungin vesilaitos (Orimattilan Vesi Oy, Orimattilan vesilaitos), jolla on useita pohjavedenottamoita (uusin Viiskiven pohjavedenottamo) ja yksi jätevedenpuhdistamo (Vääräkoski). Lisäksi Orimattilassa toimii kuusi yksityistä vesiosuuskuntaa. Ympäristönsuojelu tekee valvonta- ja kehittämissyhteistyötä näiden vesihuoltolaitosten kanssa.

Vaikutuksiltaan kunnan rajat ylittävissä kohteissa, vesiasioissa, jätehuollossa ja ilmansuojelussa tehdään valvontayhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Hämeen ELY-keskus on merkittävä yhteistyökumppani kaikissa valvonta-asioissa. ELY-keskus antaa lausuntoja erilaisissa lupamenettelyissä ja valvoo ympäristölupakohteita omalta osaltaan, vastaa pilaantuneiden maiden puhdistamisesta ja osallistuu onnettomuustilanteissa ympäristövahinkojen valvontaan. ELY-keskus on toimivaltainen viranomaisen pohjavesien suojelussa ja luonnonsuojelussa. Yhteistyötä

tehdään myös vieraslajineuvonnassa, kartoituksessa ja torjunnan edistämässä (Kainuun ELY-keskus; kaupungin yhdyskuntatekniikka).

Orimattilan ympäristönsuojeluviranomainen antaa lausuntoja Etelä-Suomen aluehallintovirastolle viireillä olevista ympäristölupahakemuksista.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen kanssa tehdään yhteistyötä kemikaalivalvonnassa, öljyntorjunnassa, onnettomuustilanteissa, lausunnonantomuodossa lupahakemusten osalta, jätehuollon valvonnassa sekä muissa riskienhallintaan liittyvissä asioissa. Öljyvahingoissa Orimattilan kaupungin jälkitorjuntaviranomainen on ympäristövaliokunta.

Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä valvonta-asioissa rikkomustilanteissa.

TUKESin kanssa tehdään yhteisiä tarkastuskäyntejä kemikaali/räjähdekohteisiin.

Eviran ja kunnaneläinlääkärin kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti teurastamon ja eläintilojen osalta.

Museoviraston kanssa tehdään yhteistyötä kulttuurimaisemakohteiden osalta.